

Obsah

1. Jazyk, jeho podstata a funkce	7
1.1 Jazyk obecně	7
1.2 Znakový charakter jazyka	7
1.3 Systémový charakter jazyka	8
1.4 Společenský charakter jazyka; cvičení 1—6	9
 2. Jazykověda, její rozvrstvení a úkoly teoretické i praktické	11
2.1 Obecně	11
2.2 Vnitřní třídění	11
2.3 Norma a kodifikace	13
2.4 Jazyková správnost a jazyková kultura; cvičení 1—5	14
 3. Český národní jazyk a jeho útvary	15
3.1 Nástin vývoje	15
3.2 Spisovná čeština	16
3.3 Nářečí; cvičení 1—4	17
3.4 Sociolekty; cvičení 5—7	20
Základní literatura	22
 4. Zvuková a grafická realizace jazykové komunikace	23
4.1 Obecně; transkripce a transliterace; cvičení 1—3	23

FONETIKA

4.2 Cíle a metody fonetiky	26
4.2.1 Dělení fonetiky	27
4.3 Mluvení — fyziologie a analýza	28
4.3.1 Mluvní orgány a jejich činnost	28
4.3.2 Ústrojí dýchací	30
4.3.3 Ústrojí hlasové	31
4.3.4 Ústrojí hláskovací; cvičení 4—11	33
4.3.5 Hygiena a poruchy hlasu	39
4.3.6 Slyšení řeči	40
 4.4 Hlásky — jejich artikulace a klasifikace	43
4.4.1 Obecně	43
4.4.2 Samohlásky	44
4.4.3 Souhlásky; cvičení 12, 13	46

FONOLOGIE

4.5 Poměr fonetiky a fonologie	54
4.6 Základní fonologické pojmy; cvičení 14, 15	54
4.7 Distribuce fonémů (fonotaktika)	57
4.7.1 Pravidelnost v seskupování hlásek	57
4.7.2 Rozdíly ve využití hlásek; cvičení 16	58
4.8 Střídání hlásek (alternace)	59
4.8.1 Střídání samohlásek	60
4.8.2 Střídání souhlásek	60
4.8.3 Změny hlásek; cvičení 17	60
4.9 Zvukové prostředky souvislé řeči	61
4.9.1 Obecně	61
4.9.2 Členění řeči	61
4.9.2.1 Rytmus, slabika	61
4.9.2.2 Slovní přízvuk	62
4.9.2.3 Taktové skupiny	63
4.9.3 Modulace	63
4.9.3.1 Dynamika řeči	64
4.9.3.2 Intonace	64
4.9.3.3 Mluvní tempo, barva hlasu	66
4.9.3.4 Optické prostředky řeči; cvičení 18—23	66
4.10 Spisovná výslovnost	67
4.10.1 Obecně	67
4.10.2 Výslovnost slov přejatých; cvičení 24—31	69
4.11 Grafický systém češtiny	71
4.11.1 Písmo	71
4.11.2 Pravopis; cvičení 32—36	71
Základní literatura	73
5. Tvoření slov	75
5.1 Obecně, neslovotvorné postupy pojmenování	75
5.1.1 Pojmenování motivovaná a nemotivovaná; cvičení 1—3	76
5.2 Struktura pojmenování; cvičení 4, 5	78
5.3 Slovotvorné kategorie a typy	80
5.4 Slovotvorné procesy; cvičení 6, 7	81
5.5 Odvozování; cvičení 8—10	82
5.6 Odvozování podstatných jmen; cvičení 11, 12	84
5.6.1 Kategorie mutační: názvy činitelské, konatelské, výsledků děje, obyvatel- ské, příslušenské, míst; cvičení 13—22	84
5.6.2 Kategorie transpoziční: názvy dějů, vlastností a stavů; cvičení 23—25	88
5.6.3 Kategorie modifikační: názvy přechýlené, zdrobnělé, zveličelé, mládat;	

cvičení 26, 27	89
5.6.4 Předponové odvozeniny podstatných jmen; cvičení 28, 29	91
5.7 Odvozování přídavných jmen	92
5.7.1 Kategorie mutační: příd. jména přivlastňovací, vztahová	92
5.7.2 Kategorie transpoziciční: příd. jména dějová	93
5.7.3 Kategorie modifikační; cvičení 30—34	93
5.8 Odvozování sloves	95
5.8.1 Kategorie mutační: slovesa desubstantivní a deadjektivní	95
5.8.2 Kategorie transpoziciční	96
5.8.3 Kategorie modifikační; cvičení 35—38	96
5.9 Tvoření příslovců; cvičení 39, 40	98
5.10 Tvoření slov skládáním; cvičení 41—43	99
Základní literatura	102
 6. Tvarosloví	 103
6.1 Slovní druhy	103
6.1.1 Slovní druhy ohebné	105
6.1.2 Typy skloňování, časování	106
6.1.3 Slova neohebná: příslovce, předložky, spojky, částice, citoslovce; cvičení 1—5	107
6.2 Podstatná jména	111
6.3 Mluvnické významy jmen	111
6.3.1 Jmenný rod (a životnost); cvičení 6—13	111
6.3.2 Číslo podstatných jmen; cvičení 14—17	116
6.3.3 Pád podstatných jmen; cvičení 18—23	118
6.4 Skloňování podstatných jmen	122
6.4.1 Přehled skloňování podstatných jmen rodu mužského; cvičení 24—29	123
6.4.2 Skloňování podstatných jmen rodu ženského; cvičení 30—34	129
6.4.3 Skloňování podstatných jmen rodu středního; cvičení 35—38	134
6.5 Přídavná jména	137
6.5.1 Skloňování přídavných jmen základní (složené) tvrdé	138
6.5.2 Skloňování přídavných jmen základní (složené) měkké	139
6.5.3 Skloňování přídavných jmen jmenné	139
6.5.4. Skloňování přídavných jmen přivlastňovacích	140
6.5.5. Stupňování přídavných jmen; cvičení 39—44	140
6.6 Zájmena	143
6.6.1 Skloňování zájmen: 6.6.1.1 bezrodých, 6.6.1.2 rodových, 6.6.1.3 dalších rodových, 6.6.1.4 můj, tvůj, svůj, týž, tentýž, sám; cvičení 45—51	143
6.7 Číslovky	149
6.7.1 Skloňování číslovek; cvičení 51—55	150
6.8 Slovesa	152
6.8.1 Druhy sloves	152

6.8.2 Slovesné tvary	154
6.8.3 Gramatické významy kategorie sloves: osoba, číslo, čas, způsob, slovesný rod, vid	156
6.8.4 Tvoření jednoduchých slovesných tvarů	163
6.8.5 Tvoření složených (analytických) tvarů slovesných: cvičení 56—77	166
6.8.6 Slovesné třídy: první — pátá, slovesa izolovaná; cvičení 78—81	170
Základní literatura	187
7. Skladba	189
7.1 Pojetí skladby	189
7.2 Věta a výpověď	189
7.2.1 Věta	189
7.2.2 Výpověď; cvičení 1, 2	190
7.2.3 Vlastnosti výpovědi	193
7.2.3.1 Propoziční akt: 7.2.3.1.1 Predikce	193
7.2.3.2 Akt komunikativního záměru mluvčího	195
7.2.3.3 Subjektivní postoje mluvčího; cvičení 3—5	199
7.3 Základní syntaktické vztahy	200
7.3.1 Koordinace	202
7.3.1.1 Slučovací poměr	203
7.3.1.2 Stupňovací poměr	203
7.3.1.3 Odporovací poměr	204
7.3.1.4 Vylučovací poměr	204
7.3.1.5 Důsledkový poměr	205
7.3.2 Subordinace v rámci syntagmatu	205
7.3.2.1 Shoda	205
7.3.2.2 Řízenost	206
7.3.2.3 Přimykání; cvičení 6, 7	206
7.3.3 Apoziční vztah	207
7.4 Větné členy	209
7.4.1 Základní větné členy	212
7.4.1.1 Podmět; 7.4.1.1.1 Bezpodmětné větné struktury; cvičení 8—10	213
7.4.1.2 Přísudek: 7.4.1.2.1 slovesný, 7.4.1.2.2 slovesně jmenný; cvičení 11, 12, 7.4.1.2.3 v neslovesné větě; cvičení 13	219
7.4.2 Rozvíjející členy větné	229
7.4.2.1 Přívlástek: 7.4.2.1.1 shodný, 7.4.2.1.2 neshodný, 7.4.2.1.3 přístavek; cvičení 14—16	230
7.4.2.2 Předmět; cvičení 17	238
7.4.2.3 Příslůvěčné určení: 7.4.2.3.1 místa, 7.4.2.3.2 času, 7.4.2.3.3 způsobu, 7.4.2.3.4 zřetele, 7.4.2.3.5 příčinného charakteru; cvičení 18, 19	243
7.4.2.4 Doplněk; cvičení 20	254
7.4.3. Zvláštnosti a nepravidelnosti ve větných konstrukcích	256

7.4.3.1 Polovětné útvary	257
7.4.3.2 Vsuvka	258
7.4.3.3 Volně vytčené větné členy; cvičení 21	259
7.4.3.4 Nedostatky ve výstavbě výpovědi; cvičení 22	261
7.5 Souvětí	262
7.5.1 Parataxe	263
7.5.2 Hypotaxe; cvičení 23	266
7.5.2.1 Způsoby klasifikace vedlejších vět	269
7.5.3 Sémantické pojetí souvětých útvarů	270
7.5.3.1 Struktury založené na spojování větných obsahů: 7.5.3.1.1 s propozicemi sémanticky nezávislými, 7.5.3.1.2 s propozicemi sémanticky závislými	270
7.5.3.2 Struktury založené na zapojování větných propozic; cvičení 24	274
7.5.4 Složité souvětí; cvičení 25, 26	277
Základní literatura	283
Obsah	284